

ENGIADINA BASSA

Il portg selvadi che viveva gia dapi l’onn passà en Engiadina Bassa è vegni sajettà.

FOTO MAD

Sajettà il portg selvadi

Ils 27 da matg ha in guardiaselvaschina sajettà il portg selvadi che sa chattava dapi l’onn passà en Engiadina Bassa. Atgnamain ha-ja quel sco tut tschels animals er il dretg da viver là. Igl haja den- tant dà conflicts e donns, ha confermà *Adrian Arquint*, il co- manader da l’Uffizi da chatscha e pestga dal Grischun, envers RTR. Uschia han purs da Tschlin per exempel constatà ch’ils prads ordaifer il vitg èn vegnids donnegiads. Perquai han els in- furmà il guardiachatscha. Grazia a quests rapports han ils purs survegni ina indemnisaziun per il temp ch’els han duvrà per re- stabilir ils prads. Gia l’avrigl ha l’Uffizi da chatscha e pestga ditg ch’ins stoppia elavurar tschertas mesiras u perfin sajettar il portg selvadi, sche la situaziun na vegnia betg meglra. (rtr/fmr)

TAVAU

In tschep è stà la staziun finala per in auto al Pass dal Flüela.

FOTO POLIZIA CHANTUNALA

Accident al Pass dal Flüela

Al Pass dal Flüela è in auto vegni giu da la via la dumengia suen- ter ina manevra da surpassar. Quai scriva la Polizia chantunala en ina comunicaziun. Il manischnun da 63 onns charrava curt avant las 20.00 giu dal pass en direcziun Tavau. Tenor emprimas enco- nuschientschas ha el surpassà en ina storta in auto da persunas. Perquai ch’in moto è vegni encunter, ha el svià andetgamain ena- vos sin la vart dretga da la via, nua ch’el è collidà cun la scarpa. Sil- suenter ha el traversà il vial oppost e s’è fermà circa 25 meters sut la via tar in tschep. Il manischnun ha bandunà ses vehichel inde- pendentmain ed è vegni transportà a l’ospital. (cdm/fmr)

SELVICULTURA

Dapli lavur da tgira e damain raccolta

En ils gualds grischuns han ils manaschis forestals dapi in pèr onns dapli lavur cun tgrar ils gualds che cun raccoltar laina. L’important è da prevegnir e reparar donns da gaud.

RTR/FMR

Sco gia ils onns avant han ils manaschis forestals dal Grischun mess er il 2024 il focus sin la tgira dal gaud e betg tant sin la raccolta da laina. Quai per dus motifs principals: «Casualmain avain nus gì tagls che han dà pli pauca laina ch’en me- dia. Da l’autra vart è il pretsch da laina relativ bass. Quai vul dir ch’ins sa con- centrescha pli fitg sin la tgira», ha ditg *Urban Maissen*, manader da l’Uffizi da gaud e privels da la natira, envers RTR. Ins ha pia fatg plitost tagls per tgrar il gaud empè da tagls per avoir blera laina. En cifras: en il chantun Grischun han ils manaschis forestals cultivà il 2024 ra- rund 3900 hectaras gaud. Cumpareglià cun l’onn precedent è quai in augment da 10%. Quai ha communitgà l’Uffizi da gaud e privels da la natira dal Gri- schun. Percunter è la quantitat da laina raccolta da sa reducida levamain per 3% da 390 000 sin 380 000 meters cubic.

Ils manaschis forestals han cultivà il 2024 radund 3900 hectaras gaud.

FOTO MAD

La festa da tir è cleramain en mira

Il comité d’organisaziun da la Festa da tir federala 2026 en il Grischun è intgins pass vinavant cun la planisaziun, era quai che pertutga il sponsuradi. En in onn cumenza l’occorrenza che dura in mais.

GION NUTEGN STGIER/FMR

Suenter ils onns 1842, 1949 e 1985 stat il Gri- schun 2026 danovamain en il center da l’inte- ress da tiradurs e tiraduras. La raschun è l’edi- zium da la 59avla Festa da tir federala che ha lieu a Cuira, en il Grischun Central ed en il Par- tenz. Sajettà vegni durant in mais a Cuira min- tga di, cun excepziun da la mesemna. En ils au- ters 19 implants da tir vegni sajettà adina dal venderdi fin e cun la dumengia. President dal comité d’organisaziun è cusseglier naziunal *Martin Candinas*. Ier glindesdi han ils organi- sators envidà a Fläsch ad ina infurmaziun da medias.

L’infrastructura è pli main avant maun

«Cun la planisaziun e cunzunt cun la finanzia- zium da la gronda occorrenza naziunala da tir essan nus sin buna via», ha ditg Martin Can- dinas. Era quai che pertutga il sponsuradi: Els ha- jan bainbaud rimnà ina summa da bunamain 3,5 milliuns francs. Quai saja tut auter ch’è evi- dent, ha manegia il president dal comité. Il pre- ventiv da la festa munta a 14 milliuns francs. Martin Candinas ha era menziunà che la festa da tir duai rinforzar la «famiglia da tir», esser in’occorrenza per la cuminanza en tut la Svizra e cunzunt era far la punt tar la populaziun. «Tradiziun e passiu» è lura era la devisa da l’occorrenza da tir naziunala.

Cuira vegn ad esser il center da la festa. «L’occorrenza da sajettar duai esser in event persistent», ha punctuà Martin Candinas. L’in- frastructura generala è pli u main avant maun tar tut ils stans da sajettar. Il center da festa a Cuira na vegn betg ad esser sco prevesi en la no- va halla d’event da la citad, mabain en l’arena da glatsch da Cuira a la Obere Au. Quella mi- dada è necessaria, perquai che la halla d’event n’è betg anc finida en in onn. Ils organisators quintan cun ina participaziun da 36 000 tira- durs e tiraduras e cun radund 100 000 visita- dras e visitaders. Cunquai che la Festa da tir fe- derala 2026 ha lieu il zercladur, è quella era tu- risticamain da gronda valur e muntada.

Per l’emprima giada senza avisaders

Schef da la partiziun tir è *Hubert Tomaschett*, in um che viva per il sport da tir. «Per l’emprima giada vegn sajettà tar ina festa da tir federala senza avisaders», ha ditg Hubert Tomaschett. Mintga tiradur e mintga tiradura po sez deci- der tgenin dals stitgs ch’el vul gist trair. Ultra da quai van ils resultats directamain en il cen- ter per la registraziun. Cun la digitalisaziun èn ils cudeschs da tir cun ils stetgs definitivamain istorgia. Aposta per quels novums vegnan ils indrizs da tir equipads cun in nov sistem e la

Trais Sursilvans che s’engaschan ferm per la Festa da tir federala 2026 en il Grischun (da san.): Hubert Tomaschett, Martin Candinas e Lucas Caduff.

FOTO FMR ED ILLUSTRAZIUN RUDOLF MIRER

Ils organisators quintan cun ina participaziun da 36 000 tiradurs e tiradu- ras e cun radund 100 000 visitadras e visitaders.

Radund 5000 voluntarias e voluntaris en acziun

Ina persuna fitg engaschada cun la festa da tir federala è *Carl Frischknecht*, il secretari general da l’event. El ha declarà ch’ins saja cun la pla- nisaziun sin buna via. Tar il tir saja quai il suan- dant: esser cleramain en mira. Fin a la fin d’oc- tober avess il cudesch da tir grond cun buna- main 600 paginas d’esser pront per al furnir a las 2800 uniuns da tir da la Svizra.

Per che la festa daventia in success dovri var 5000 voluntaris. L’anteriu divisiunari *Lucas Caduff* è responsabel per las numerusas occor- renzas spezialas. Tar ina da quellas tutga il di uffizial cun in grond cortegi cun 1000 partici- pants e participantas che ha lieu a Cuira. In di è deditg als Svizzers che vivan a l’exteriur. Lu- cas Caduff ha explitgà: «Fin uss èn gia annun- ziads tiradurs svizzers da l’America dal Nord e da l’Africa dal Sid.» In di vegn la garda giuvna da tir en acziun e lura stat era sin il program l’occorrenza da tir dals chantuns, tar ina festa da tir federala ina da las concurrenzas che sve- glia grond interess.

Naiv ed aura han consequenzas

Sco gia l’onn avant saja la quantitat da laina ch’ins ha stuì raccoltar per prevegnir e per reparar donns da gaud s’augmen- tada per 49% sin 114 000 meters cubic. Quai è radund 30% da l’entira utiliza- zium da laina. La raschun principala per ils donns: la naiv bletscha durant l’en- viern 2023/24 e diversas tempestas pli pitschnas durant ils mais da stad.

Pervia da l’aura umida e la rumida svelta èn dentant restads donns dal bau-scorsa sin in nivel extraordinari bass: «Cunzunt en ils muments, durant ils quals il bau-scorsa sa sviluppescha avain nus gì in’aura fitg bletscha e quai è cun- ter in svilup intensiv dal bau-scorsa», ha declarà Urban Maissen.

L’adattaziun a la midada dal clima

Betg mo l’aura fa pli empernaivla u sten- tusa la lavur en ils gualds, mabain era las

finanzas. En favur dal project «Selvi- cultura 2025» ha la regenja grischuna ap- provà 31 milliuns francs per l’onn cur- rent. Daners bainvesids ha ditg il mana- der da l’Uffizi da gaud e privels da la na- tira Urban Maissen. Quels vegnian tran- ter auter duvrads per tgrar il gaud da protecziun e promover la biodiversità dals gualds grischuns.

La Confederaziun ed il Chantun han pajà l’onn passà contribuziuns da 13,3 milliuns francs als proprietaris da gaud per cultivar ils gualds da protecziun. Ina surfatscha da circa 2000 hectaras è vegni- da cultivada il 2024.

A medem temp èn vegnidadas pajadas contribuziuns da 10 milliuns francs per reparar ils donns ch’ins aveva registrà. La protecziun cunter privels da la nati- ra duai vegnir segirada a moda per- sistentia cun promover la regiuvinaziun e la stabilitad dals gualds e cun impe- dir uschè bain sco pussaivel donns consecutivs.